

Životopis Václav Valeš – k odhalení pamětní desky 20. 7. 2021

Životopis Václava Valeše jsme již mnohokrát zveřejnili na různých akcích, výstavách, v první knize o Mokrém, v Mokerském zpravodaji, ale i třeba regionálním tisku, v časopise Historický kaleidoskop, historických publikacích, ale ráda bych zdůraznila, že jeho životopis sepsal právě Dr. Josef Ptáček a já jsem ho již jen dále rozvíjela a prezentovala tak, aby se na něj nezapomnělo. Dnes je příležitost si jej znovu celý připomenout.

Václav Valeš se narodil 26. listopadu 1914 v Mokrém u Opočna. Jeho otec byl železničářem a matka pracovala v zemědělství. Václav vychodil obecnou školu v Mokrém, měšťanku v Opočně a v nedaleké Dobrušce se vyučil elektrotechnikem. V Dobrušce také po škole krátce pracoval. Vojenskou službu absolvoval v Žamberku u hraničářského praporu. V době krize podepsal další službu v armádě a díky své odbornosti se dostal na letiště v Hradci Králové. Zde pracoval jako radiotelegrafista. Splnil se mu i jeho sen – absolvoval pilotní výcvik.

Těžce nesl přepadení Československa nacistickým Německem a tak se krátce po vypuknutí druhé světové války rozhodl odejít do zahraničí. Do zahraničí odešel se svou přítelkyní Marií 6. ledna 1940 přes Slovensko. Na další cestě byli zadrženi v Maďarsku, z internace se jim podařilo utéci do Jugoslávie a odtud přes Řecko, turecký Istanbul do tábora pro čs. uprchlíky v Bejrútu. Dne 5. dubna 1940 již sám vstoupil na loď směřující do Alexandrie. Další transport jej čekal přes celé Středozemní moře do francouzského přístavu Marseille. 16. dubna byli on a další Češi přivítáni v čs. táboře v Agde. I když byl na francouzském území zařazen k čs. letecké jednotce, do bojového nasazení zařazen nebyl. 18. června 1940 odjel s dalšími Čechy z Francie do Anglie.

Již 1. července 1940 byl v Anglii zařazen do leteckého výcviku. Evidenčně byl veden u 312. čs. letecké peruti a 10. srpna 1940 se stal pilotem RAF. Z jeho zachovaného deníku lze poznat osobní nálady, pohledy na život daleko od vlasti, přípravu a boje v řadách RAF, ale i lásku ke své vlasti a touhu po jejím osvobození. Dočasně byl přidělen i jako radiotelegrafista. Dne 30. září 1940 čs. depot v Cosfordu opustil, prošel kurzem bombometčíků a střelců.

Po náročném výcviku byl 31. října 1940 povýšen do anglické hodnosti sergeant (Sgt.) a 1. listopadu 1940 přidělen k 311. čs. bombardovací peruti jako palubní střelec. Jeho snem však bylo být hlavně pilotem.

Od 1. května 1941 ho již čekalo plné operační nasazení, tzv. turnus (200 hodin). Ve dne spánek a v noci nálety. Jeho osud se naplnil při jeho devátém operačním letu nad Hannover. Pozdě večer 19. července 1941 odstartoval Wellington KX-F, F1371 por. M. Jindry a ppor. Jar. Partyka s posádkou rtm. P. Babáček, rtn. Jan Čtvrtlík, rtn. V. Netík a rtn. V. Valeš ke svému poslednímu letu. Po útoku nočního stíhače se oba letouny zřítily.

Nejprve byla posádka letounu prohlášena za nezvěstnou (Netík a Jindra byli později pohřbeni v Nizozemí, Partyk v Německu), protože letecký souboj se odehrál nad přístavem. Jelikož voda Valešovy ostatky (stejně jako Babáčkovy a Čtvrtlíkovy) nevyplavila, sdělilo čs. ministerstvo obrany 15. června 1945 otci, že rotný Valeš je od 20. července 1941 nezvěstný.

V roce 1946 byl, in memoriam, vyznamenán Čs. válečným křížem 1939, o rok později Čs. medailí Za chrabrost posmrtně podruhé (prvně již 12. července 1941). V „uznání nejvyšší oběti, kterou položil na oltář vlasti“ byl 28. února 1947 rotný Václav Valeš, in memoriam, povýšen na štábního rotmistra v záloze.

Dne 1. června 1991 byl rozkazem ministra obrany Václav Valeš mimořádně povýšen do hodnosti podplukovníka ve výslužbě „in memoriam“.

V Mokré, jeho rodné vsi, na Václava Valeše stále vzpomínají.

Dne 28. října 1994 byla v obci Mokré odhalena u příležitosti 50. výročí od smrti pana Václava Valeše a padlých vojáků v první světové válce pamětní deska. Slavnosti se zúčastnili snad všichni obyvatelé Mokrého, bývalí rodáci a též dosud žijící Václavovi spolubojovníci. Dojemná byla též účast paní Marie, s níž si tehdy Václav plánoval společný život, ale osud a válka je navždy rozdělily.

Slavnost doprovázela výstava fotografií, dokumentů a předmětů vztahujících se nejen k osobě Václava Valeše, ale i k historii Mokrého. Slavnost byla zakončena průletem bojových vrtulníků Mi-24 z letecké základny Prostějov. Iniciátorem zasazením desky Václavu Valešovi byl Dr. Josef Ptáček a na realizaci se podíleli Stanislav Andrýs, Vladislav Boukal, Jaromír Šolín a Kamil Tomek. Desku zpracovala firma Kubala z Čánky.

Dne 28. října 2014 se v obci Mokré po dvaceti letech konala druhá pietní vzpomínka u příležitosti 100. výročí první světové války a padlých vojáků, kteří bojovali v obou světových válkách, a 100. výročí od narození Václava Valeše.

Pozvání přijal Dr. Josef Ptáček z Dobrušky a další občané Mokrého i přespolní. Po projevech starostky Blanky Kučerové a Dr. Josefa Ptáčka bylo rodinám Václava Valeše, paní Libuši Šolínové a Josefu Valešovi, předáno symbolické Čestné občanství Václava Valeše, in memoriam, jako poděkování za jeho statečnost, odhodlání a víru v lepší budoucnost.

Životní osudy Václava Valeše byly také součástí významného projektu k 70. výročí ukončení 2. světové války, který uspořádalo Muzeum českého, slovenského a rusínského exilu 20. století v Brně ve spolupráci s řadou národních i mezinárodních organizací. Projekt nesl název "Život ve stínu šibenice" a jeho autory jsou Sabina a Jan Kratochvílovi. Slavnostní vernisáž projektu se konala 7. května 2015 na Nové radnici – Křížové chodbě v Brně za účasti mnoha významných českých i zahraničních

osobností. Součástí této významné události je vydání doprovodné knihy „Život ve stínu šibenice“, kterou obec Mokré obdržela do knihovny.

Vzpomínkovou pietní akci uspořádala také obec Mokré dne 8. května 2015, které se zúčastnily rodiny Václava Valeše. Součástí této akce byla i výstava originálních dokumentů ze soukromého archivu rodiny Valešových, které patří velké poděkování za jejich zapůjčení. Obec Mokré nechala všechny tyto dokumenty zdigitalizovat a uchovává je ve své obecní kronice pro další generace, jako základ pro zpracování samostatné publikace o osudech Václava Valeše.

Dalším projektem, který připomněl osudy těchto statečných bojovníků, byl projekt Rytíři nebes, který opět zorganizovali manželé Jan a Sabina Kratochvílovi z Muzea českého a slovenského exilu 20. století Brno. Vernisáž ucelené výstavy života a smrti těchto hrdinů se konala dne 12. 10. 2017. Součástí tohoto projektu byl i mokerský hrdina, Václav Valeš. Výstava se konala za účasti mnoha významných českých i zahraničních osobností, osobní účasti příslušníků RAF a jejich rodin.

I z této výstavy vzešla kniha Rytíři nebes – Fragmenty, kterou je možné si prohlédnout v naší knihovně.

Tato výstava představila medailonky všech příslušníků RAF. Celkem československými perutěmi RAF prošlo 2500 mužů. Mnoho z nich se nevrátilo, mnoho z nich nemá ani svůj hrob, a ti, co se vrátili, neměli v poválečné době lehký život. Výstavy se zúčastnil stíhací pilot RAF generál Emil Boček (94 let), stíhací pilot z Izraele Hugo Marom (94 let), který, po svém odchodu do nově založeného státu Izrael, létal v bojích ve 110. noční stíhací peruti. Pozvání přijal také ruský stíhací pilot Vladimír Hrozný (96 let), který byl po válce řadu let internovaný v ruském gulagu.

Třetí akcí Muzea českého a slovenského exilu 20. století Brno byla výstava RYTÍŘI NEBES 311. československá peruč, věnovaná speciálně 311. čsl. bombardovací peruti RAF. Výstava se konala na konci roku 2020 v Brně. U příležitosti této výstavy byla pod stejným názvem vydána pamětní kniha, v které také najdeme medailonek Václava Valeše. Knihu zatím v knihovně nemáme, bohužel jsme se nemohli výstavy zúčastnit pro její brzké uzavření z důvodu koronaviru. Mám zprávu, že by se snad mohla konat znovu, přímo v Muzeu exilu a knihu, která váží přes 4 kg, má 909 stran, si přivezeme a vystavíme ji, při další vzpomínce na hrdinské činy příslušníků RAF.

Je nám ctí, že se v dnešní době najdou lidé, jako je Dr. Josef Ptáček, Jan Kratochvíl, ředitel Muzea exilu v Brně, kteří se věnují válečné historii, aby se nezapomnělo na ty, kteří nám současníkům, zajistili svobodný život.

Obec Mokré si každoročně v květnu a říjnu připomíná hrdinské činy nejen mokerských občanů, ale všech, kteří bojovali v první i druhé světové válce, uctěním jejich památky. Já osobně doufám, že i další generace zastupitelů na ně nezapomenou.

Článek sepsala Dagmar Honsnejmanová, kronikářka obce Mokré, k jeho podkladům patří články Dr. Josefa Ptáčka z Dobrušky.

Zdroje a další literatura:

Josef JUZA – Josef PTÁČEK: *Občané okresu Rychnov nad Kněžnou v zahraničním odboji v letech 1936 – 1945*, Rychnov nad Kn., Státní okresní archiv, 1993.

Josef PTÁČEK: *Příběh zadního střelce*. Program oslav odhalení pamětní desky vojákům padlým v 1. světové válce a podplukovníku letectva in memoriam Václavu Valešovi 28. 10. 1994, vydala Expedice F. L. Věka, soukromé vydavatelství v Dobrušce pro Obecní úřad v Mokré v říjnu 1994 nákladem 350 výtisků.

Dagmar HONSNEJMANOVÁ – Josef PTÁČEK: *Obec Mokré v dějinách i současnosti 1390 – 2010*. Vydala Expedice F. L. Věka, soukromé vydavatelství v Dobrušce pro obec Mokré v roce 2010, nákladem 500 výtisků.

Dagmar HONSNEJMANOVÁ – Josef PTÁČEK: *PANORAMA - Z přírody, historie a současnosti Orlických hor a podhůří* – článek: Valeš Václav, příslušník RAF (str. 119 – 122). Vydala Eva Kučerová, SEN, Hlíně v roce 2015

Dále

Jan a Sabina KRATOCHVÍLOVI a kolektiv: *Život ve stínu šibenice*. Muzeum českého a slovenského exilu 20. století, 602 00 Brno, Štefánikova 93/22, 447 stran, vydání 2015. ISBN: 978-80-270-1606-8. Doprovodný katalog k výstavě Život ve stínu šibenice.

Jan a Sabina KRATOCHVÍLOVI a kolektiv: *Rytíři nebes – Fragmenty*. Muzeum českého a slovenského exilu 20. století, 602 00 Brno, Štefánikova 93/22, 717 stran, vydání 2017. ISBN: 978-80-270-3415-4. Doprovodný katalog k výstavě Rytíři nebes.

Jan a Sabina KRATOCHVÍLOVI a kolektiv: *Rytíři nebes – 311. Československá peruč*. Muzeum českého a slovenského exilu 20. století, 602 00 Brno, Štefánikova 93/22, 909 stran, vydání 2020. ISBN: 978-80-270-7958-2. Doprovodný katalog k výstavě Rytíři nebes – 311. československá peruč.

Z obsahu:

311. peruč RAF
Váleční deník RAF
Přehled operačních činností
Sestřelené posádky
Bařovci v 311. peruti
Letci 311. peruč RAF
Padlí letci 311. peruč
Fotografie ze života letců 311. peruč
Příslušníci 311. peruč RAF věznění v letech 1948-68
Osobní věci letců 311. peruč
Vyznamenání letců 311. peruč
Kresby z památníků letců
Britské a československé hodnosti v letectvu

Dagmar Honsnejmanová, Mokré, dne 20. 7. 2021